

המחלקה ללימודי המזרח התיכון

ראש המחלקה:	ד"ר בן-דרור אלעד
פרופסור:	א' טאובר, ה' פריש, ד' שפירא
פרופסור חבר:	י' טייטלבוים, א' סילברסטיין, ז' מגן
מרצה בכיר:	מ' ארליך, י' מן, א' בן דרור
מרצה:	א' אביב, א' בלנגה, נ' שמר
מורה:	א' ברק, ב"ש גרסיאל
דואר אלקטרוני:	Mideast.dept@biu.ac.il
טלפון:	03-5317407
פקס:	03-7384168
דף פייסבוק מחלקתי:	'המחלקה ללימודי המזרח התיכון, אוניברסיטת בר-אילן'

תואר ראשון

הקדמה

המחלקה ללימודי המזרח התיכון עוסקת במחקר והוראה בתחום ההיסטוריה הפוליטית, החברתית והכלכלית של האזורים הערביים והמוסלמיים של המזרח התיכון, החל מהופעת האסלאם במאה השביעית ועד לימינו.

ככלל, כשליש מן הקורסים שיש ללמוד לתואר ראשון הוא בתקופת ימי הביניים, וכשני שלישים בתקופת העת החדשה. סוגי הקורסים לתואר ראשון הם כדלהלן:

1. הרצאות מבוא – אותן יש ללמוד בשנה א'.
2. מבוא למזרחנות-קורס מטודולוגי – אותו יש ללמוד בשנה א'.
3. הרצאות – קורסים עם חובת בחינה, אותם ניתן ללמוד במהלך כל שנות התואר.
4. פרו-סמינריונים – קורסים עם חובת כתיבת עבודה וחובת בחינה, אותם יש ללמוד בשנה ב'.
5. סמינריונים – יש ללמוד בשנה ג' וכוללים חובת כתיבת עבודה סמינריונית.
6. קורסים במחלקות אחרות (במסלול המורחב בלבד: קורסי בחירה במחלקות אחרות כמפורט בהמשך), אליהם יש להירשם במחלקות האחרות וחובותיהם נקבעות במחלקות אלה.

בנוסף לקורסים במחלקה ללימודי המזרח התיכון, על הסטודנט ללמוד קורסים בשפה הערבית ברמת מתחילים (6 ש"ש – חובה בשנה א') וברמת מתקדמים (4 ש"ש – חובה בשנה ב'). סטודנט שילמד את הקורס 'ערבית למתקדמים' בבר אילן בהיקף 4 ש"ש, זכאי להחשיב קורס זה כקורס כללי בהיקף 4 ש"ש. כמו כן, סטודנטים שעברו בחינת בגרות בערבית ברמת 4 יחידות לפחות, בציון 80 לפחות, או ששפת אימם ערבית, פטורים מקורסים אלה.

סטודנטים במסלול המורחב צריכים ללמוד, במסגרת מכסת שעות לימודיהם במחלקה, שני קורסים נוספים במחלקה לערבית: בערבית קלאסית (36-509) ובערבית מודרנית (535-36).

הסטודנטים רשאים ללמוד, לפי בחירתם, גם קורס בשפה הפרסית או קורס בשפה התורכית. כל אחד משני קורסים אלה יוכר כעונה על דרישות הקורסים הכלליים של האוניברסיטה בהיקף של 4 שעות שנתיים. זאת ועוד, לימוד אחת משפות אלו הינו חובה לתלמידי תואר שני ושלישי. תלמידים שילמדו אחת משפות אלו מרצונם כבר בזמן התואר הראשון, יקבלו פטור משפה זו בעת הגיעם לתואר השני או השלישי, ואולם יצטרכו ללמוד במסגרת התואר השני או השלישי קורס אחר, בן שתיים בלבד, לפי בחירתם. תלמידי המסלול המורחב רשאים ללמוד אחת משפות אלו במקום שני קורסי הבחירה במחלקות אחרות.

מסלולי ההתמחות

קיימים שלושה מסלולי לימוד:
לימודים בהיקף של מקצוע מורחב: 46 שעות שנתיות
לימודים בהיקף של מקצוע דו-ראשי* 27 שעות שנתיות
לימודים בהיקף של מקצוע דו-ראשי מובנה** 25 שעות שנתיות

*מקצוע דו-ראשי משמעו שהתלמיד לומד שני מקצועות ראשיים באוניברסיטה.
**מקצוע דו-ראשי מובנה משמעו שהתלמיד לומד שני מקצועות ראשיים באוניברסיטה כאשר המחלקה הנוספת היא כזו שהגיעה להסכם עם המחלקה ללימודי המזרח התיכון.
בשלב זה קיימים הסכמים מסוג זה עם המחלקות: מדעי המדינה, קרימנולוגיה, לימודי מידע (מסלול מידענות/טכנולוגיות אינטרנט), ערבית, תקשורת, תולדות ישראל, לימודי ארץ ישראל, אומנות יהודית וגיאוגרפיה.

בקישורים הבאים, מתוך אתר המחלקה, תוכלו לראות את פירוט הדרישות בכל מסלול:

מורחב (היקף של 46 שעות שנתיות)

שנה א'

מבוא לתולדות האסלאם	הרצאת מבוא	2 ש"ש
מבוא לתולדות האימפריה העת'מאנית	הרצאת מבוא	2 ש"ש
מבוא לתולדות המזרח התיכון בעת החדשה	הרצאת מבוא	2 ש"ש
מבוא למזרחנות	הרצאת מבוא	2 ש"ש

מחוץ לניקוד המחלקתי: קורס ערבית למתחילים

שנה ב'

עד 3 מתוך ההרצאות שלהלן ניתן לקחת בשנה א'; עד 3 מתוך ההרצאות שלהלן ניתן לקחת בשנה ג'.

קורסים בתקופת ימי הביניים	הרצאה	6 ש"ש
קורס בתקופת ימי הביניים	פרו-סמינריון	2 ש"ש
קורסים בתקופת העת החדשה	הרצאה	12 ש"ש
קורסים בתקופת העת החדשה	פרו-סמינריון	4 ש"ש

מחוץ לניקוד המחלקתי: קורס ערבית למתקדמים (תנאי כניסה לסמינריונים ולקורסים במחלקה לערבית)

שנה ג'

סמינריון בתקופת ימי הביניים	סמינריון	2 ש"ש
סמינריון בתקופת העת החדשה	סמינריון	4 ש"ש
קורס בערבית קלאסית (במחלקה לערבית)	הרצאה	2 ש"ש
קורס בערבית מודרנית (במחלקה לערבית)	הרצאה	2 ש"ש
קורס פרסית או קורס בחירה מחוץ למחלקה מתוך האפשרויות	הרצאה	4 ש"ש

הניתנות

דרישות המחלקה לשנת הלימודים התשע"ט

דו-ראשי מובנה (היקף של 25 שעות שנתיות)

שנה א'

מבוא לתולדות האסלאם	הרצאת מבוא	2 ש"ש
מבוא לתולדות האימפריה העת'מאנית	הרצאת מבוא	2 ש"ש
מבוא לתולדות המזרח התיכון בעת החדשה	הרצאת מבוא	2 ש"ש
מבוא למזרחנות	הרצאת מבוא	2 ש"ש

מחוץ לניקוד המחלקתי: קורס ערבית למתחילים

שנה ב'

עד 3 מתוך ההרצאות שלהלן ניתן לקחת בשנה ג'. עד 3 מתוך ההרצאות שלהלן ניתן לקחת בשנה ג'.

קורסים בתקופת ימי הביניים	הרצאה	2 ש"ש
קורס בתקופת ימי הביניים	פרו-סמינריון	2 ש"ש
קורסים בתקופת העת החדשה	הרצאה	7 ש"ש
קורסים בתקופת העת החדשה	פרו-סמינריון	2 ש"ש

מחוץ לניקוד המחלקתי: קורס ערבית למתקדמים (תנאי כניסה לסמינריונים ולקורסים במחלקה לערבית)

שנה ג'

סמינריון בתקופת ימי הביניים או העת החדשה	סמינריון	2 ש"ש
סמינריון בתקופת העת החדשה	סמינריון	2 ש"ש

דו-ראשי לא מובנה (היקף של 27 שעות שנתיות)

שנה א'

מבוא לתולדות האסלאם	הרצאת מבוא	2 ש"ש
מבוא לתולדות האימפריה העת'מאנית	הרצאת מבוא	2 ש"ש
מבוא לתולדות המזרח התיכון בעת החדשה	הרצאת מבוא	2 ש"ש
מבוא למזרחנות	הרצאת מבוא	2 ש"ש

מחוץ לניקוד המחלקתי: קורס ערבית למתחילים

שנה ב'

עד 3 מתוך ההרצאות שלהלן ניתן לקחת בשנה א'; עד 3 מתוך ההרצאות שלהלן ניתן לקחת בשנה ג'.

קורסים בתקופת ימי הביניים	הרצאה	2 ש"ש
קורס בתקופת ימי הביניים	פרו-סמינריון	2 ש"ש
קורסים בתקופת העת החדשה	הרצאה	9 ש"ש
קורסים בתקופת העת החדשה	פרו-סמינריון	2 ש"ש

מחוץ לניקוד המחלקתי: קורס ערבית למתקדמים (תנאי כניסה לסמינריונים ולקורסים במחלקה לערבית)

שנה ג'

סמינריון בתקופת ימי הביניים או העת החדשה	סמינריון	2 ש"ש
סמינריון בתקופת העת החדשה	סמינריון	2 ש"ש

תואר שני

לימודי התואר השני במחלקה ללימודי המזרח התיכון קיימים בשני מסלולים: מסלול א' הכולל הגשת עבודת גמר, ומסלול ב' ללא הגשת עבודת גמר.

מסלול א' (עם תיזה)

מבוא למחקר מתקדם בתולדות המזרח התיכון	סמינריון	2 ש"ש
סמינריון לתואר שני	סמינריון	2 ש"ש
2 קורסים לתואר שני	הרצאה	4 ש"ש
קורס בחירה במחלקה לערבית	הרצאה	2 ש"ש
קורס פרסית או תורכית	הרצאה	4 ש"ש

בנוסף, הסטודנטים חייבים באנגלית לתואר שני על פי הדרישות הכלליות לתואר שני. חובות לימודי היהדות הינן לפי הדרישות הכלליות לתואר שני.

תכלית לימודי התואר השני במסלול א' הינה להביא את הסטודנט ליכולת לכתוב עבודת מחקר מדעית שיש בה משום תרומה לתחום הנחקר. התלמידים חייבים לבחור מנחה ולהגיש הצעת מחקר עד תום שנת לימודיהם הראשונה. ההוראות הכלליות לכתובת עבודת הגמר מצויות בתקנון הוועדה לתואר שני.

בנוסף, הסטודנטים חייבים באנגלית לתואר שני על פי הדרישות הכלליות לתואר שני ובלימודי יסוד ביהדות. ניתן להתייעץ על כך עם היחידה לאנגלית (03-5318237, efl.unit@biu.ac.il) ועם ביה"ס ללימודי יסוד ביהדות (03-5318361, yesod@biu.ac.il)

מסלול ב' (ללא תיזה)

מבוא למחקר מתקדם בתולדות המזרח התיכון	סמינריון	2 ש"ש
סמינריון לתואר שני	סמינריון	4 ש"ש
2 קורסים לתואר שני	הרצאה	4 ש"ש
סמנריון בחירה (מתוך מגוון סמנריונים לתואר ראשון)	סמנריון	2 ש"ש
קורס בחירה במחלקה לערבית	הרצאה	2 ש"ש
קורס פרסית או תורכית	הרצאה	4 ש"ש

בנוסף, הסטודנטים חייבים באנגלית לתואר שני על פי הדרישות הכלליות לתואר שני ובלימודי יסוד ביהדות. ניתן להתייעץ על כך עם היחידה לאנגלית (03-5318237, efl.unit@biu.ac.il) ועם ביה"ס ללימודי יסוד ביהדות (03-5318361, yesod@biu.ac.il)

תואר שלישי

תכלית לימודי התואר השלישי במחלקה ללימודי המזרח התיכון הינה להביא את הסטודנט ליכולת לכתוב עבודת מחקר מדעית בהיקף מלא שיש בה חדשנות ותרומה משמעותית לקידום התחום הנחקר. הסטודנטים חייבים לבחור מנחה ולהגיש הצעת מחקר עד תום שנת לימודיהם הראשונה. ההנחיות הכלליות לכתובת עבודת הדוקטורט מצויות בתקנון הוועדה לתואר שלישי.

כל התלמידים לתואר שלישי חייבים מידי שנה בנוכחות בסמינריון ו/או קורסים, כפי שתקבע המחלקה באופן אישי לכל תלמיד. בנוסף, ישנה חובה של 3 קורסי שמיעה במהלך כתיבת הדוקטורט (בקורסים אלה ישנה חובת נוכחות בלבד, ללא צורך בהגשת מטלות. על הסטודנט לוודא שהמרצה יזין לו ציון 'עובר' בסיום הקורס).

דרישות המחלקה לשנת הלימודים התשע"ט

חובות לימודי השפות הינן בהתאם לנדרש על ידי הוועדה לתואר שלישי, ובאופן המתאים לנושא עבודת המחקר של הסטודנט.

ניתן להמשיך ללימודי התואר השלישי ישירות לאחר לימודי התואר הראשון בכפוף: א. לעמידה בתנאי המסלול הישיר לתואר שלישי כפי שנקבעים מזמן לזמן על ידי הוועדה לתואר שלישי; ב. המלצה של ראש המחלקה.

תלמידי המסלול הישיר לתואר שלישי חייבים במכסת שעות לימוד כפי שנקבע על-ידי הוועדה לתואר שלישי (בדרך כלל מכסה המקבילה למכסת שעות הלימוד של תלמידי תואר שני במסלול א').

קיים גם מסלול משולב, המשלב את לימודי התואר השני (מסלול א') והתואר השלישי, ופרטיו בתקנון הוועדה לתואר שלישי.

בנוסף, על הסטודנטים לבדוק את הדרישות באנגלית ובלימודי יסוד ביהדות. ניתן להתייעץ על כך עם היחידה לאנגלית (efl.unit@biu.ac.il, 03-5318237) ועם ביה"ס ללימודי יסוד ביהדות (yesod@biu.ac.il, 03-5318361).